

insipienter facit : ita & de omnibus adjacentibus sententiam dicit.

Et nolite conformari huic saeculo, sed reformamini in novitate sensus vestri. Nolite similes esse filiis mundi, qui facti estis filii Dei: sed renovate sensum vestrum per quem regitur corpus, & omnia membra diriguntur, ut etiam corporis actus novi fiant: quo possitis voluntatem Dei, & sensum eius agnoscere. Haec enim non nisi novo sensui revelantur.

Ut probetis quae sit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta. Hoc est, quod bonum sit, & melius & optimum.

Dico enim per gratiam, quae data est mihi. Prohibet usum humanae sapientiae, quae praeter legem est: non sensu proprio loqui se dicit, sed autoritate gratiae Dei.

Omnibus qui sunt inter vos. Qui sunt sacerdotes, sive doctores: quorum ceteri exemplum sequuntur.

Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. Plus vult sapere, qui illa scrutatur, quae lex non dicit. Unde & Salomon ait: Altiora te ne quaesieris: & majora te ne scrutaris: sed quae praecipit tibi Deus, illa cogita semper.

Et unicuique sicut Deus divisit. Notandum quod Deum dicat Spiritum sanctum, quomodo ad Corinthios ait, dona dividere singulis prout vult.

Mensuram fidei. Mensura fidei, virtutis intelligenda est gratia: quam non nisi fideles accipiunt.

Sicut enim in uno corpore multa membra habemus: omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi unum corpus sumus in Christo. Per comparisonem corporis, eos ad concordiam cohortatur: ne vel hinc moveantur, quia dona accipere diversa: non enim poterant omnia habere singuli, ne superbirent nullius egentis: nec omnes eadem, ut corporis Christi similitudo in nobis monstraret. Item quod dicit in uno corpore multa membra propter diversitatem officiorum dicit. Non enim potest oculus audire, nec auris videre, & sic cetera intelligenda.

Singuli autem alter alterius membra. Ut praestando alterutrum quod habemus, magis ac magis charitas in nobis confirmetur.

Habentes autem donationes secundum gratiam quae data est nobis differentes. Donum non ex nostro, sed ex donantis arbitrio pendet. Et omnibus quidem credentibus gloria promittitur in futuro: sed qui tam mundum cor habuerit, ut hoc mereatur, gratiam virtutum accipit etiam in praesenti.

Sive prophetiam, secundum rationem fidei. Fidei, non legis: sive quia fides illa meretur. Unusquisque enim tantum accipit, quantum credit. Item secundum fidem, quae unicuique à Deo data est atque concessa.

Sive ministerium, in ministrando. Ministerium, sacerdotale vel diaconatus officii.

Sive qui docet, in doctrina. Qui exhortatur, in exhortando. Qui docet, major est eo qui exhortatur. Exhortari enim pro viribus suis, possunt etiam minus periti. Notandum sane quod tertio tantum posuerit, sive: quod quare fecerit, spiritualis debet lector agnoscere.

Qui tribuit, in simplicitate. Omnibus simpliciter largitur: cunctos credens bonos esse, & indigere quae petunt.

Qui praest in sollicitudine. Qui praest Ecclesiae, vel fratribus, debet esse sollicitus.

Qui miseretur, in hilaritate. Maxime circa aegrotos misericordiam exhibendo, sive misericordiae titulus generalis est, qui circa omnes placido exhibendus est animo. Hilariter enim datorem diligit Deus: & tristem sine dubio odit: quia melius est verbum bonum, super datum optimum.

Dilectio sine simulatione. Odientes malum, adhaerentes bono. Tota puritas debet esse in Christianis, sicut Deus pura lex est. Fingere enim, servorum est. Et diligamus non lingua tantum, sed opere & veritate. Ita ut etiam, si necesse fuerit, pro invicem moriamur.

Charitatem fraternitatis invicem diligentes. Ita vos diligite, quasi ex una matre generati.

Honore invicem praevinentes. Hoc si semper servavimus, & charitatem, & patientiam teneremus sicut alibi ait: Alter alterutrum maiorem estimantes. Si enim nos omnibus minores iudicavimus, nec ultra alicui injuriam faceremus: nec illatam nobis graviter deputavimus.

Sollicitudine non pigri. Ne per sollicitudinem saeculi, pigri in Dei opere efficiamini & inertes.

Spiritus ferventes. Quia frigidus Dominus non amat, & in

tepidis nauscat. Tunc planè spiritu fervemus, si saeculo frigidi sumus.

Domino servientes. Non saeculo, neque vitio, sed Deo.

Spe gaudentes. Spe non praesenti. Spes enim quae videtur, non est spes.

In tribulatione patientes. Propter gaudium spei futurae, omnia sustinete: sicut ait: Omne gaudium existimate.

Orationi instantes. Instantia orationis nobis praestat auxilium in adversis.

Necessitatibus sanctorum communicantes. Ministrare eis qui propter Christum, sua omnia contemnerent, alienis ad tempus indigent ministeriis. Quidam codices habent: Memoriam sanctorum communicantes: quod ita intelligitur, quod meminissent, in qualibus sancti, vel quibus operibus promeruerint Deum, ut participes eorum fiant imitantes semper. Denique sequitur.

Hospitalitatem sectantes. Quia & hoc sancti fecerunt: sicut Abraham, sicut Lot, qui etiam invitos hospites detinebant: de qua dicitur: Per hanc enim quidam Deo placuerunt angelis hospitio receptis.

Benedicite persequentibus vos: benedicite, & nolite maledicere. Ne putavimus utrumque nos facere debere. Ait enim & beatus Petrus: Neque maledictum pro maledicto, sed è contrario benedictentes.

Gaudere cum gaudentibus: flere cum flentibus. Ut si quid patitur unum membrum, compatiantur omnia membra. Sicut Job ait: Si non ingemui, vel lachrymatus sum, cum viderem homines in necessitate. Et Dominus flentibus Mariae, ad flentem provocatur, ut nobis daret exemplum. Nec enim pro Lazaro quem erat suscitaturus, flevisse credendus est: nec propter incredulitatem illorum, qui ei saepe non crederunt mirabilia facienti. Nos autem jam perverso modo flentem cum gaudentibus, & gaudentem cum flentibus. Si quis enim laudatus fuerit, contristatur: si quis ceciderit, exultamus. Unde ostendimus nos qui talia facimus, de corpore Christi non esse, qui non dolemus de uno membro praesens: sed inimici sumus partis nostrae, & amici partis adversae: qui non dolemus de acie nostra viros fortissimos corruentes: nec gaudent, si videamus eos fortiter dimicantes: quamvis ipsi tam validi non simus ad pugnandum.

Idipsum invicem sentientes. Ut ita alteri sentiat, sicut vobismetipsis.

Non alta sapientes, sed humilibus consentientes. Superba sapit iste, qui suam per se ulcisci cupit injuriam: & non humilibus rebus: id est, humilitate consentit.

Nolite esse prudentes apud vosmetipsos. Nolite in humana sapientia gloriari: sed stulti estote saeculo, ut sitis Domino sapientes: sicut scriptum est: Beatus homo quem tu erudieris Domine: & de lege tua docueris eum.

Nulli malum pro malo reddentes. Humana sapientia est, si queramus vicem reddere inimicis. Stultitia enim est in hoc saeculo, si percutienti, & aliam maxillam praebere volueris. Quod si tanta patientiae & humilitatis fueris: non solum apud Dominum, sed & apud omnes homines poteris probabilis apparere.

Providentes bona: non tantum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Tantum cave ne ideo facias, ut non Deo, sed solis hominibus placere desideres.

Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Quod vestrum est, vos cum omnibus pacem habetote: & dicite cum Propheta: Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus: optantes scilicet conversionem eorum atque salutem: sicut quae vobis fieri possit.

Non vosmetipsos defendentes, charissimi, sed date locum ire. Aut fugiendo, aut permittendo nocere.

Scriptum est enim: Mihi vindictam. Ego quasi meam, dicit Dominus, non quasi vestram injuriam vindicabo: quoniam dicit Propheta: Qui vos tangit, tanquam qui tangit pupillam oculi ipsius.

Et ego retribuam: dicit Dominus. Facienti bona, retribuere promittit.

Sed & si furit inimicus tuus, ciba illum: si stris, potum da illi. Noli illi negare, quod Deus nulli negat: quamvis sit blasphemus & impius.

Hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput eius. Ut cum sibi carbones intellexerit per suam indebitam misericordiam congregari, excutiat eos: hoc est, convertatur, & diligit te, quem habuerat aliquando perosum. Ceterum non

est misericordia, sed crudelitas: si ideo eam facias, ut illi aliquid pejus eveniat, pro quo Deum praeciperis deprecari. Item hoc loco docet nos imitari Deum debere: qui solem suum oriri facit super bonos & malos. Cibando enim inimicum & potando, eum ad pacem, vel reconciliationem provocamus: ut si ille in malitia persistit, ignem suo congerit capiti.

Noli vinci à malo, sed vince in bono malum. Ille dicitur vicisse alterum, qui eum ad suam duxerit partem: sicut haereticum, vel paganum. Si ergo te fecerit sibi vicem reddere, ille te vicit, sibi similem te faciendo: si autem per patientiam tuam feceris eum cessare ab injuria, tu vicit.

Caput XIII.

OMNIS anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Haec causa adversus illos prolata est: qui se putabant ita habere libertatem Christianam, ut aut nulli honorem deferrent, aut tributa dependerent. Quocumque ergo modo eos humiliare desiderat: ne forte propter superbiam, magis quam propter Deum, contumeliam patiantur. Ideoque docet illos humilitate tempus redimere. Aliter: quod sublimiores potestates, Ecclesiasticae dignitates intelligantur.

Non est enim potestas nisi à Deo. Et quomodo Deus dicit per Prophetam. Regnaverunt: & non ex me?

Quae autem sunt, à Deo ordinata sunt. Si de saeculi potestatibus dicere videatur, non ideo iustae erunt: etiam si à Deo exordium acceperunt. Secundum desiderium uniuscujusque dantur. Nam dicit Salomon: Quoniam data est nobis potestas à Deo. Sed cum essetis ministri regni illius, non recte iudicatis. Horrendè & citò apparebit vobis, & cetera. Constituitur enim à Deo ut iustè iudicet: & ut peccatores habeant, quod timeant ne peccent.

Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Sicut ad Raab dicitur: Qui exierit foras, ipse sibi reus erit.

Nam principes non sunt timori boni operis, sed mali. Malus debet timere potestatem: nam bonus non habet quod timeat: qui si iustè occiditur, gaudet.

Vis autem non timere potestatem. Accipe consilium meum, & nunquam timebis.

Bonum fac, & habebis laudem ex illa. Ipsa damnatio malorum, laus est honorum.

Dei enim minister est tibi in bonum. Si autem malum feceris, time. Qui pro tua sollicitus est quiete. Item hic dicens: Minister est tibi boni causa, ostendit in his quae recta sunt quod obediendum, non in illis quae religioni contraria sunt.

Non enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est. Et in te habet officium, si peccaveris: nec tibi proficit ad mercedem. Sive sacerdotis gladium spiritualem portant: sicut Petrus percussit Ananiam, & Sapphiram, & Paulus magum.

Vindex in iram ei qui malum agit. Quia Deus non diligit malos: qui odit omnes qui operantur iniquitatem.

Ideoque necessitate subditi estote: non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam. Non solum quia possunt potestates etiam sine causa irasci, sed & ne propter alicujus peccati conscientiam condemnemini. Sive non solum, ne irascantur sacerdotes, sed etiam quia sanctis illis, & iustis honorem debetis. Item malum agentes, & contra praeccepta viventes, propter vindictam subditi sunt potestatibus: rectè autem viventes, propter conscientiam subditi sunt: quia bona & iusta sunt, quae iubentur.

Ideo enim & tributa praestatis. Ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum servientes. Possunt & tributa sacerdotum intelligi, quae illis à Deo sunt constituta. Sive ideo regibus tributa praestatis: quia voluistis possidendo saeculo esse subiecti. Ministros autem Dei illos appellat: ut vel sic eis reddant, quod eis debent: ne videretur Christus superbiam doctus.

Reddite ergo omnibus debita. Cui tributum, tributum. Potest etiam elemosyna debitum appellari. Dicit scriptura: Inclina pauperi aurem tuam, & redde debitum tuum.

Cui vestigal, vestigal. Vestigal nostrum est: ut transeuntibus donemus: vel nos transeuntis sedentibus ad viam,

Tom. V.

& inde venientibus largiamur.

Cui timorem, timorem. Quomodo ergo scriptum est alibi: Praeter Deum neminem esse timendum? Sed sic, inquit, age ut neminem timeas. Timor enim Dei, timorem expellit humanum. Sed quoniam causas adhuc timoris habetis, necesse est ut timeatis.

Cui honorem, honorem. Etiam timorem majoribus, honorem tantum aequalibus.

Nemini quoquam debeatis. Praclare dicit Apostolus, reddenda unicuique quae debentur, sola tantum dilectione nos invicem obnoxios esse debere. Si autem semper fratribus debuerimus, dilectionem servemus, ut perpetua charitati connectamur. Nam non adulterabis, non occides, non furaberis, non concupisces: & si quid est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur: Item nemini debitum non reddatis.

Nisi ut invicem diligatis. Hoc solum semper debet manere, quod nunquam perfolvi potest.

Qui enim diligit proximum, legem implevit. Secundum Domini Parabolam, sine discretionem cunctis misericordiam fieri iubentis: omnis homo proximus esse censendus est. Item dilectionem ideo praemittit: quia fidelibus scribebat, & de iustitia conversatione tractabat.

Nam non adulterabis, non occides, non furaberis, non falsum testimonium dices, non concupisces: & si quod est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Recapitulatur omnis iustitia in proximi dilectione: & iniustitia nascitur, dum plus ceteris nos amamus. Qui enim sicut se diligit proximum: non solum illi malum non facit, sed etiam bonum facit: quia & circa se utrumque cupit impendi.

Dilectio proximi, malum non operatur. Etiam bonum non facere, malum est. Nam si viderit illum fame periclitari: nonne ipse illum occidit, si ille cum affluat, non dederit viduum quamvis ei proprias non tulerit facultates? Quisquis enim in quantumque necessitate succurrere morituro potest: si non fecerit occidit.

Plenitudo ergo legis, est dilectio. Hoc est perfectio.

Et hoc scientes tempus: quia hora est jam nos de somno surgere. Hoc est, ut ad perfectiora tendatis. Non enim semper debetis esse parvuli, & lactentes, sicut alibi dicit: Etenim cum deberetis magistri esse, & cetera. Item hortatur Apostolus, ut tenebrosa & somni torpore depresso opera relinquere, in lumine, hoc est, in bonis operibus ambulemus. Item de somno inertiae, & ignorantiae confurgamus: Jam enim scientia luceat.

Nunc enim propior est nostra salus, quam cum credidimus. Scientia judicante, propior est salus, quam quando primum credidimus.

Nox praecessit, dies autem appropinquavit. Comparat diei scientiam, & ignorantiam nocti: secundum Osee dicentem: Nocti assimilavi matrem tuam: factus est populus meus tanquam non habens scientiam.

Abiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis. Cum ignorantia, abiciamus simul & opera ignorantiae: & arma lucis, hoc est, luminis opera induamur. Qui enim male agit, odit lucem: qui vero facit veritatem, venit ad lucem.

Sicut in die honestè ambulemus. Sicut lux diei prohibet unumquemque agere, quod nocte liberè committeret: ita & scientia nos prohibet legis mandata contemnere, quod sciamus nos semper à Deo videri.

Non in comessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus, & impudiciis. Comessatio, est mensa collatio. Nos vero habemus spirituale convivium dicentes: Cum convenitis, unusquisque psallum habeat, & cetera. Ebrietatem ergo perniciosa esse, & luxuriae materiam, ex hinc cognoscimus, quia impudicitiam subjunxit. Et alibi ait: Nolite inebriari vino, in quo est luxuria.

Non in contentione, & emulatione. Etiam contentionem, & invidiam criminosa esse: & aliis multis probatur exemplis, dicente Jacobo: Si enim zelo amaro habetis, & cetera.

Sed induimini Dominum Jesum Christum. Solus Christus videatur in vobis, non vetus homo. Qui enim dicit se in Christo manere: debet sicut ille ambulavit, & ipse ambulare: in quo omnes sunt virtutes.

Et carnis curam ne feceritis in desideris. Sicut Salomon